

KIMITOÖN
KEMIÖNSAARI

Oppimisen, kasvun ja koulunkäynnin tuki

esikoulussa ja perusopetuksessa

1.8.2011

Kemiönsaaren kunta

KEMIÖNSAAREN KUNTA
Suomenkielinen koulujaosto 12.12.2011 § 28/1

**KEMIÖNSAAREN KUNNAN SUOMENKIELISEN ESI- JA PERUSOPETUKSEN
OPETUSSUUNNITELMAN MUUTTAMINEN JA TÄYDENTÄMINEN
OPETUSHALLITUKSEN MÄÄRÄYKSEN 50/011/ 29.10.2010 MUKAISESTI**

MUUTETTU JA TÄYDENNETTY OPETUSSUUNNITELMA

Noudatetaan 1.8.2011 alkaen

Tämän asiakirjan sisällysluettelo	sivu
<u>4. A OPPIMISEN JA KASVUN TUKI ESIKOULUSSA</u>	<u>5</u>
<u>4. B OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI PERUSOPETUKSESSA</u>	<u>11</u>
Tuen keskeiset tavoitteet, järjestäminen ja tuen rakenne	
Opetusjärjestelyjen tukimuodot	
<u>4.1 Yleinen tuki</u>	<u>11</u>
<u>4.2 Tehostettu tuki</u>	<u>12</u>
<u>4.3 Erityinen tuki</u>	<u>13</u>
<u>4.4 Yksilölliset suunnitelmat</u>	<u>14</u>
<u>4.4.1 Oppimissuunnitelma</u>	<u>14</u>
<u>4.4.2 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma</u>	<u>15</u>
<u>4.5 Tuen tarpeen selvitys ja arviointi</u>	<u>15</u>
Selvitykset ja kartoitukset	
Pidennetty oppivelvollisuus	
Siirtymävaiheiden kokoukset	
Esikoulu – vuosiluokka 1, vuosiluokka 6 – vuosiluokka 7	
Tuen tarpeen arviointi, erityisen tuen päätös	
Pedagoginen arvio tehostettua tukea varten	
Pedagoginen selvitys erityistä tukea varten	
<u>5. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKIMUODOT</u>	<u>18</u>
<u>5.1 Opetusjärjestelyihin liittyvä tuki</u>	<u>18</u>
<u>5.1.1 Tukiopetus</u>	<u>18</u>
<u>5.1.2 Osa-aikainen erityisopetus</u>	<u>18</u>
<u>5.1.3 Erityisopetus</u>	<u>18</u>
<u>5.1.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen</u>	<u>19</u>
<u>5.1.5 Pidennetty oppivelvollisuus</u>	<u>19</u>
<u>5.1.6 Toiminta-alueittain opiskelu</u>	<u>19</u>
<u>5.2 Ohjauksellinen ja muu tuki</u>	<u>19</u>
<u>5.2.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö</u>	<u>19</u>
Säilyy muuttumattomana, ks. voimassa oleva opetussuunnitelma, kohta 4.1	
<u>5.2.2 Ohjaus</u>	<u>19</u>
<u>5.2.3 Tulkitsemis- ja avustajapalvelut</u>	<u>20</u>
<u>5.4 Oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen</u>	<u>20</u>

5.4.1.1 Oppilashuoltoryhmä	20
5.4.1.2 Koulukuraattoritoiminta	21
5.4.1.3 Koulupsykologitoiminta	21
5.4.1.4 Kouluterveydenhuolto ja hammashoito	22
5.4.1.5 Kouluruokailu	22
5.4.1.6 Koulukuljetukset	22
5.4.2 Turvallisuuden edistäminen	23
5.4.2.1 Poissaolot	23
5.4.2.2 Järjestyssäännöt	23
5.4.2.3 Ennaltaehkäisevä toiminta, koulukiusaamisen ehkäiseminen	23
5.4.2.4 Kriisivalmiussuunnitelmat	23
8 OPPILAAN ARVIOINTI	23
Liitteet	24

Jokaisella lapsella on oikeus laadukkaaseen esiopetukseen sekä mahdollisuuteen saada ohjausta ja tukea kasvuun ja oppimiseen kaikkina esiopetuksen työpäivinä. Kasvun, sosiaalisen kehittymisen ja oppimisen tukeminen merkitsee lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista mahdollisimman hyvin. Tässä voidaan käyttää niin oppimisympäristöön, esikoulutyöskentelyyn kuin oppimiskulttuuriin liittyviä ratkaisuja. Lisäksi esiopetuksella on käytössään erilaisia tukimuotoja, joita sovelletaan tarpeen mukaan. Tuen suunnittelussa tulee ottaa huomioon, että lapsen tuen tarve voi olla lyhytkestoista tai jatkuvampaa, tukea voidaan tarvita kaikilla tasoilla tai tuen tarve voi vaihdella kehityksen osa-alueilla tasolta toiselle. Ensimmäisessä koko varhaiskasvatuksen aikana tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittymistä sekä huolehditaan tasavertaisesta jäsenyydestä ryhmässä.

Esiopetuksen tuen tasot ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki, kuten perusopetuksessakin. Esiopetuksen laatu ja yhteiset opetukselliset tavoitteet takaavat jokaiselle lapselle mahdollisuuden saada tarvitsemaansa tukea. Esiopetuksen aikana annetun tuen ensiarvoinen tehtävä on oppimisvaikeuksien ennalta ehkäisy. Esiopetuksen aikana lapsella pitää olla mahdollisuus saada tukea ja ohjausta monelta eri taholta erityisesti oppimiseen liittyvissä ongelmissa. Tuen tarpeen selvittäminen jo esiopetuksessa helpottaa lapsen siirtymistä perusopetukseen ja antaa koululle mahdollisuuden valmistautua jokaisen oppilaan koulutien alkamiseen, periaatteella ”koulu on valmis oppilasta varten” eikä ”oppilas on valmis koulua varten”.

Yleinen tuki esikoulussa

Esikoulussa annettavan yleisen tuen tarkoituksena on antaa jokaiselle lapselle alusta alkaen sellaista tukea, että lapsi voi kehittyä oppimisessaan ja kasvussaan mahdollisimman hyvin. Esikoulun yleisen tuen tavoitteena on tarjota jokaiselle lapselle haasteita ja ohjausta, jotka edistävät lapsen jatkuvaa sosiaalista kehittymistä ja oppimista. Esikoulun opettaja vastaa siitä, että jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen ja kannuksen kasvuunsa ja oppimiseensa. Kun lasta autetaan löytämään vahvat ominaisuutensa ja voimavaransa hänelle annetaan edellytykset oppimiseen sekä työn iloon ja tuetaan myönteisen minäkuvan muodostumista.

Oppilashuoltoryhmä kokoontuu esikoulun lukuvuoden alussa ja kartoittaa lasten mahdolliset tuen tarpeet. Esikoulun opettaja laatii kartoituksen jälkeen lasten oppimista ja kehittymistä koskevan suunnitelman. Suunnitelma kattaa koko esiopetusryhmän, tarvittaessa laaditaan henkilökohtaiset suunnitelman niille lapsille, jotka tarvitsevat jotakin erityistä yleistä tukea.

Yleisen tuen tasolla voidaan kasvua ja kehittymistä tukea eriyttämällä, opettajien yhteistyöllä ja joustavilla ryhmäjärjestelyillä. Myös erityisopettajan tai koulunkäyntiavustajan antamaa tukea voidaan tarvittaessa käyttää ennen kuin lapsi otetaan tehostetun tuen piiriin.

Kemiönsaaren kunnassa on käytössä mm. seuraavat aineistot, joiden avulla seurataan lasten kehittymistä ja oppimista:

- kouluvalmiuden ryhmäkoe
- KPT – Kontrolloitu Piirros Tarkkailu
- Kasvunkansiot
- Minä osaan –materiaali.

Aineistojen avulla arvioidaan lapsen keskeisiä oppimisvalmiuksia. Jokaisen lapsen kohdalla harkitaan yksilöllisesti onko lisätuen tarvetta. Koko esikouluvuoden ajan seurataan lapsen kehittymistä ja oppimista ja lapsen itsearvioinnit ja opettajan havainnot kirjataan. Keväällä pidetään tiedonsiirtokokoukset yhdessä vastaanottavan koulun opettajien kanssa, ja jokaisen lapsen yksilölliset ja ryhmän yhteiset tarpeet käydään läpi.

Yhteenvedo, yleinen tuki ja vastuuhenkilöt

Tukitoimenpiteet, eriyttäminen, yhteistyö	Esikoulunopettaja
Huoltajan ja lapsen kanssa keskustelu yhteisesti sovituista toimenpiteistä sekä kotona että esikoulussa	Esikoulunopettaja
Erytisopettajan / oppilashuoltoryhmän konsultaatio	Esikoulunopettaja
Päätös yleistä tukea tarvitsevalle oppilaalle annettavista resursseista	Yksikön kasvatustyön johtaja
Yleisen tuen kirjaaminen	Se opettaja, joka on antanut yleistä tukea
Pedagoginen arvio tehdään ennen tehostettua tukea	Esikoulunopettaja yhdessä erityisopettajan kanssa

Esiopetuksen tehostettu tuki

Tehostettu tuki on monipuolista ja säännöllistä oppimisen, sosiaalisen kasvun ja kehityksen tukemista. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä. Tehostettu tuki suunnitellaan yksittäistä lasta varten kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Esikoulunopettaja laatii pedagogisen arvion ennen tehostetun tuen aloittamista. Pedagogisessa arvioissa arvioidaan aiemmin annetun tuen riittävyys ja teho. Oppilashuoltoryhmä päättää pedagogisen arvion perusteella onko lapselle tarpeen antaa tehostettua tukea. Esikoulunopettaja laatii yhteistyössä huoltajan kanssa lapsen kasvun ja oppimisen suunnitelman. Opettaja voi tarpeen mukaan konsultoida asiantuntijoita, esim. koulupsykologi, terveydenhoitaja, lääkäri, puheterapeutti ja/tai sosiaaliohjaaja. Tehostettua tukea pyritään antamaan lapsen omassa esiopetusryhmässä ja tarvittavat tukipalvelut tulee järjestää niin, että lapsi voi mahdollisimman täysipainoisesti osallistua esiopetusryhmän toimintaan. Tavoitteena on kuntouttava arki jokaiselle lapselle.

Kemiönsaaren kunnassa käytetään erityisesti seuraavia järjestelyjä ja toimenpiteitä tehostetussa tuessa

1. joustavat ryhmäjärjestelyt
2. eriyttäminen
3. lisätään erityisopettajalta / erityislastentarhanopettajalta saatua tukea

4. lisätään yhteistyötä kodin kanssa
5. lisätään lapsen saamaa osuutta oppilashuollon resursseista lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi
6. lisätään koulunkäyntiavustajapalveluja
7. puheen ja kielen erityinen seuranta, Kieku-menetelmä (kieli ja kuva)
8. erityiset tietokoneohjelmat, esim. LUKIMAT

Liite 4.a.1 Lomake: Esiopetuksen pedagoginen arvio

Liite 4.a.2 Lomake: Lapsen oppimissuunnitelma

Esikoulunopettaja tekee suunnitelman yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa ja siinä esitetään lapselle annettavat tukitoimenpiteet ja -järjestelyt.

Yhteenveto, tehostettu tuki ja vastuuhenkilöt

Pedagoginen arvio tehdään ennen tehostettua tukea	Esikoulunopettaja
Moniammatillinen neuvottelu tehostetusta tuesta	Oppilashuoltoryhmä
Huoltajan kanssa keskustelu yhteisesti sovituista toimenpiteistä sekä kotona että esikoulussa	Esikoulunopettaja / muulta asiantuntijalta saatu apu
Kasvun ja oppimisen suunnitelman laatiminen ja resurssitarve	Esikoulunopettaja / muulta asiantuntijalta saatu apu
Päätös resurssijaosta, esikoulun omien resurssien puitteissa	Yksikön kasvatustyön johtaja
Tehostettu tuki aloitetaan	Esikoulunopettaja / eristysopettaja
Muulle henkilökunnalle annetaan tietoa lapsen saamasta tehostetusta tuesta	Esikoulunopettaja
Tehostettu tuki kirjataan	Esikoulunopettaja / tuen antaja
Tehostetun tuen arviointi	Esikoulunopettaja / muulta asiantuntijalta saatu apu
Päätös lisäresursseista, jos kyse on yli esikoulun omien resurssien menevästä tarpeesta	Päivähoidonjohtaja
Pedagoginen selvitys tehdään ennen erityisen tuen päätöstä. Selvityksen pohjana on aiemmin tehty pedagoginen arvio ja oppimissuunnitelma ja sen arviointi.	Esikoulunopettaja / erityisopettaja yhteistyössä oppilashuoltoryhmän kanssa

Erityinen tuki esiopetuksessa

Jokaisella lapsella on oikeus oppia omien taitojensa mukaan. Toisinaan lapset tarvitsevat erityistä tukea ja ohjausta voittaakseen oppimisen esteet. Lapsen edellytykset ovat voineet heikentyä esimerkiksi vamman, sairauden, toimintavajavuuden tai kasvuympäristöön liittyvien riskitekijöiden vuoksi. Erityinen tuki pitää sisällään kaikki yleisen ja tehostetun tuen muodot. Erityisen tuen erottaa edellisistä lapselle laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

Erityistä tukea annetaan joko yleisen oppivelvollisuuden tai pidennetyn, 11-vuotisen, oppivelvollisuuden puitteissa. Erityinen tuki suunnitellaan yleensä

pitkäkestoisemmaksi kuin vain esikouluvuodeksi. Erityinen tuki voi alkaa jo ennen esikouluvuotta, jolloin lapsi tulee pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Näissä tapauksissa neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyö on erityisen tärkeä. Usein esikoulussa esiin tullut lapsen erityisen tuen tarve jatkuu koulussa, mutta niissä tapauksissa, jolloin erityisen tuen tarvetta ei enää ole, tehdään päätös erityisen tuen lakkaamisesta ja tukimuoto muuttuu tehostetuksi tueksi.

Ennen erityisen tuen päätöstä tehdään pedagoginen selvitys, jonka laatii oppilashuoltoryhmä. Jotta oppilashuoltoryhmä saa riittävästi tietoa lapsesta ja jotta pedagoginen selvitys olisi mahdollisimman hyvä, tulee selvitystä tehtäessä käyttää monipuolisesti eri asiantuntijoita.

Pedagoginen selvitys sisältää seuraavat asiat

lapsen kasvun ja oppimisen tilanne kokonaisuutena
huoltajan näkemys lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvistä riskitekijöistä
selvitys lapsen saamasta yleisestä ja tehostetusta tuesta ja arvio niiden vaikutuksesta
kuvaus lapsen oppimisvalmiuksista ja niihin liittyvät erityispiirteet
arvio siitä millaisilla tukijärjestelyillä lasta tulisi tukea ja tuen tavoitteet.

Sivistysjohtaja päättää pedagogisen selvityksen perusteella, että lapselle annetaan erityistä tukea. Sivistysjohtaja päättää myös, jos lapsi siirretään erityisen tuen piiristä tehostettuun tukeen.

Sen jälkeen kun lapselle on tehty edellä mainittu erityisen tuen päätös, hänelle laaditaan henkilökohtainen esikouluopetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma ”Hojks”. Suunnitelma on pedagoginen asiakirja, jossa selvitetään kuinka lapsen opetus järjestetään ja mitä muita tukimuotoja lapsi saa (*noudattaen erityisen tuen päätöksen sisältöä*). Hojks tehdään yhteistyössä huoltajan kanssa ja tarpeen mukaan myös moniammatillisena yhteistyönä.

Lapselle annettava erityinen tuki voidaan mm. hoitaa niin, että tukea antavat erityisesti järjestetty opettaja ja/tai avustajat sekä muita tarpeellisia palveluja hyväksi käyttäen, ja käyttäen erityisiä opetusmenetelmiä, työtapoja, materiaaleja ja välineitä. Kun erityinen tuki suunnitellaan, käytetään hyväksi esikoulun kaikkia tukimuotoja ja -menetelmiä. Annettua tukea ja sen vaikutusta lapsen kehittymiseen arvioidaan jatkuvasti.

Liite 4.a.3 Lomake: Esikoulun pedagoginen selvitys

Liite 4.a.4 Lomake: Tuen päätös

Liite 4.a.5 Lomake: Esikoulun Hojks

Yhteenveto, erityinen tuki ja vastuuhenkilöt

Pedagoginen selvitys tehdään ennen erityisen tuen päätöstä	Esikoulunopettaja / erityisopettaja / yhteistyö oppilashuoltoryhmän kanssa
Psykologisen tai lääketieteellisen asiantuntijalau-sunnon tai vastaavan sosiaalisen selvityksen pyyntö	Päivähoidonjohtaja yhteistyössä oppilashuoltoryhmän kanssa
Oppilaan ja huoltajan kuuleminen	Esikoulunopettaja / erityisopettaja
Erityisen tuen hakemuksen allekirjoittaminen	Päivähoidonjohtaja / oppilashuoltoryhmän vastuuhenkilö / huoltaja
Erityisen tuen päätös	Sivistysjohtaja
Erityistä tukea saavalle oppilaalle myönnettäviä lisäresursseja koskeva päätös	Sivistysjohtaja
Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman Hojksin laatiminen	Erityisopettaja yhteistyössä esikoulunopettajan kanssa
Erityistä tukea annetaan	Esikoulunopettaja / erityisopettaja / koulunkäyntiavustaja
Hojksin arviointi, vähintään kerran lukuvuodessa yhdessä huoltajan kanssa	Esikoulunopettaja / erityisopettaja
Päätös opetusryhmien muodostamisesta kun ryhmässä on yksi tai useampi lapsi, jolla on erityisen tuen päätös tai pidennetty oppivelvollisuus	Päivähoidonjohtaja / sivistysjohtaja / Sivistyslautakunnan ruotsinkielinen / suomenkielinen jaosto
Päätös oppilaan siirtämisestä erityisestä tuesta tehostettuun tukeen	Sivistysjohtaja

Pidennetty oppivelvollisuus

Vaikeasti vammaiset lapset, näkö- ja kuulovammaiset lapset sekä muut fyysisesti tai henkisesti vaikeavammaiset lapset ja lapset joiden kehitys on viivästynyt voivat kuulua pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Vaikea sairaus voi myös olla pidennetyn oppivelvollisuuden syynä. Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja muiden toimijoiden kesken. Huoltajalle annetaan ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen suunnitellaan yhdessä huoltajan kanssa lapsen kokonaistilanteen mukaan.

Sivistysjohtaja tekee päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta, yleensä ennen oppivelvollisuuden alkamista. Samassa yhteydessä tehdään myös päätös erityisestä tuesta, ja lapselle laaditaan Hojks kun sovittu esikoulu-aika alkaa. Lapsi, jolla on pidennetty oppivelvollisuus, voi osallistua esikouluopetukseen yhden tai kahden vuoden ajan ennen perusopetuksen alkamista. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella oikeus

saada esiopetusta alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Kemiönsaaren kunnassa järjestetään pidennetyn oppivelvollisuuden lapsille esikoulu yleensä niin, että lapsi saa erityisen tuen päätöksen ja Hojksin, ja aloittaa esikoulunsa 5-vuotiaiden ryhmässä. Lapsi voi osittain olla mukana esikoulun (kuusivuotiaiden) ryhmässä. Toisena esikouluvuotenaan lapsi on varsinaisessa esikouluryhmässä. Lapsi siirtyy pääsääntöisesti seuraavana vuonna koulun alkuopetusryhmään, ja saa tarpeidensa mukaan henkilökohtaisia tukitoimenpiteitä.

Mikäli lapsi ei enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin sivistysjohtaja tekee päätöksen, että pidennetty oppivelvollisuus päättyy ja tällöin lapsi siirtyy yleiseen oppivelvollisuuteen.

Oppilashuolto

Päivähoitotoimen ja terveydenhuollon yhteistyö on erittäin tärkeätä jo silloin kun lapset ovat päivähoitoikäisiä, jotta mahdollisimman varhain havaitaan ne lapset joilla saattaa olla tuen tarvetta. Erityisen tärkeätä on tietää ajoissa lapsen tehostetun tuen tai erityisen tuen tarve, vaikka nämä tukimuodot ovat ajankohtaisia vasta kun lapsi aloittaa esikoulussa.

Lastenneuvola siirtää esikouluvuoden alussa lasta koskevat tiedot varhaiskasvatuksesta vastaavalle. Kemiönsaaren kunnassa tiedonsiirtokokoukseen osallistuvat neuvolan edustajana joko terveydenhoitaja tai lääkäri, varhaiskasvatuksen edustajana joko päiväkodin tai vastaavan yksikön opettaja, perhepäivähoitaja tai ryhmäperhepäiväkodin työntekijä, sekä näiden lisäksi esikoulunopettaja ja tarpeen mukaan erityislastentarhanopettaja tai erityisopettaja. Tavoitteena on, että jokainen lapsi saa esikoulun alusta alkaen tukea kasvulleen, sosiaaliseen kehittymisensä ja oppimiseensa sekä mahdollisuuden mahdollisimman hyvin kehittää oppimisvalmiuksiansa.

Esikoulu noudattaa samoja oppilashuollon periaatteita ja samaa oppimisen ja koulunkäynnin tukijärjestelmää kuin perusopetuksen vuosiluokilla 1-9. Tarkempaa tietoa lomakkeiden sisällöistä on vuosiluokkien 1-9 opetussuunnitelmassa ko. kohdissa.

Oppilashuoltoryhmä

Jokaisella esikoululla on oppilashuoltoryhmä. Oppilashuoltoryhmässä mukana ovat ainakin seuraavat henkilöt:

1. Esikoulusta vastaava opettaja
2. Yksikön kasvatustyöstä vastaava työntekijä
3. Terveydenhuollon edustaja (terveydenhoitaja, koulupsykologi)

Oppilashuoltoryhmä kokoontuu kaksi kertaa esikouluvuonna, kaikki lapset käydään läpi kokouksissa. Tarvittaessa pidetään lisäksi kokouksia, joissa käsitellään yksittäisten lasten tarpeita. Oppilashuoltoryhmä tekee lukukauden alussa toimintasuunnitelman ja sopii siitä, ketkä kuuluvat ryhmään. Yhteistyö päivähoitajan ja koulun kanssa on tärkeä. Oppilashuoltoryhmän toimintaa koskevat tarkemmat ohjeet ovat kohdassa 5.4.1.1, perusopetuksen oppilashuoltoryhmä.

4. **OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKEA PERUSOPETUKSESSA** **Tuen keskeiset tavoitteet, järjestäminen ja tuen rakenne**

Jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön ja oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetuksessa tulee käyttää menetelmiä ja monipuolisia työtapoja, jotka ottavat huomioon oppilaiden edellytykset, iän, työtehtävien laadun ja opetustilanteet. Näin tuetaan ja ohjataan koko opetusryhmän ja yksittäisen oppilaan oppimista. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppimisvaikeuksien ja oppimisen esteiden varhaiseen tunnistamiseen. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden tarpeita tulee arvioida jatkuvasti ja aloittaa tuen antaminen riittävän varhain.

Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja siitä, että lapsi täyttää oppivelvollisuutensa. Koulu tukee kodin kasvatustyötä ja vastaa omalta osaltaan oppilaan kasvatuksesta ja opettamisesta kouluyhteisön jäsenenä. Tavoitteena on edistää oppilaan oppimisedellytyksiä ja turvallisuutta sekä koko kouluyhteisön hyvinvointia. Koulu tekee yhteistyötä huoltajan kanssa niin, että huoltaja osaltaan voi tukea oppilaan tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä.

Kemiönsaaren kunnan jokaisessa koulussa toimii oppilashuoltoryhmä (kts. 5.4.1.1). Ryhmä tarjoaa palveluja, joilla edistetään ja ylläpidetään oppilaan hyvää oppimista, hyvää fyysistä ja psyykkistä terveyttä sekä sosiaalista hyvinvointia.

Tavoitteena on yleisen ja tehostetun tuen avulla tukea oppilaan opiskelua niin, että hän voi saavuttaa yleisen oppimäärän tavoitteet kaikissa aineissa. Opetus järjestetään niin, että kaikkien lasten ja nuorten oppiminen voidaan turvata yhteisessä koulussa ja, mikäli mahdollista, oppilaan lähikoulussa.

Opetusjärjestelyjen tukimuodot

Tuki jaetaan kolmeen tasoon – yleinen tuki, tehostettu tuki, erityinen tuki – riippuen siitä kuinka laaja oppilaan tukitarve on.

Tuen muotoja – tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, erityisopetus, ohjaus – voidaan käyttää joko erikseen tai toisiaan täydentäen kaikilla tukitasoilla.

Tukitasoa tai tuen muotoa annetaan niin kauan kuin tukea tarvitaan.

Liite 4.6 Yleisen, tehostetun ja erityisen tuen vastuunjakotaulukko

4.1 **Yleinen tuki**

Yleistä tukea annetaan oppilaalle, joka tilapäisesti on jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee lyhytaikaista tukea oppimisessaan. Tukiopetus aloitetaan heti kun vaikeudet havaitaan. Kun opettaja huomaa, että oppilaalla on jonkinlaisia vaikeuksia koulutyössään on erittäin tärkeää, että huoltajaan ollaan yhteydessä varhaisessa vaiheessa. Ottamalla huoltaja mukaan jo alusta alkaen lapsen kehityksen tukemiseen rakennetaan jatkuvan hyvän yhteistyön perusta. Kodin ja koulun hyvä vuorovaikutus on eräs keskeisistä asioista oppilaan menestymisen kannalta. Tukiopetus voi myös ennaltaehkäistä vaikeuksia.

Ensi sijassa oppilaan opettaja tekee aloitteen tukiopetuksen antamiseksi. Ensi sijassa luokan/aineenopettaja antaa yleistä tukea, yhteistyössä kodin kanssa. Erityisopettaja ohjaa tarvittaessa luokan/aineenopettajaa.

Tukiopetusta annetaan niin usein ja sen laajuisena kuin oppilas tarvitsee edistyäkseen opinnoissaan. Luokanopettaja, aineenopettaja, erityisopettaja tai ohjaaja voi vastata tukiopetuksen antamisesta. Tukiopetuksen antaminen voidaan järjestää eriyttämällä tai samanaikaisopetuksena tavanomaisessa omassa opetusryhmässä, pienryhmässä tai yksilöllisesti. Tukiopetusta voidaan myös antaa oppituntien aikana erilaisten joustavien ryhmäjärjestelyjen avulla. Osa-aikainen erityisopetus voi myös olla eräs yleisen tuen muoto. Luokan/aineenopettaja tiedottaa huoltajalle, että oppilas saa tukiopetusta. Tukiopetusta annetaan joko sen oppiaineen, jossa oppilas tarvitsee tukiopetusta, työjärjestyksen mukaisilla oppitunneilla tai oppituntien ulkopuolella.

Koulu pitää kirjaa siitä, keille oppilaille on annettu yleistä tukea, missä aineessa ja milloin yleistä tukea on annettu sekä kuka tukiopetusta on antanut.

Jos yleinen tuki ei tuota toivottua tulosta tehdään pedagoginen arvio. Siinä selvitetään lisätuen tarpeet.

Yhteenveto, yleinen tuki ja vastuhenkilö

Tukiopetus ja eriyttäminen	Opettaja yhdessä rehtorin kanssa
Keskustelu oppilaan ja huoltajan kanssa: sopimus toimenpiteistä sekä kotona että koulussa	Opettaja
Erityisopettajan konsultointi / oppilashuoltoryhmä	Opettaja
Päätös yleistä tukea saavalle oppilaalle annettavista resursseista	Rehtori
Annetun yleisen tuen kirjaaminen	Tukea antanut opettaja
Pedagoginen arvio tehdään ennen tehostetun tuen aloittamista	Opettaja

4.2 Tehostettu tuki

Tehostettua tukea annetaan oppilaalle, joka oppimisessaan tai koulunkäynnissään tarvitsee säännöllistä tukea tai useita yhtaikaisesti käytettäviä tukimuotoja. Tehostetun tuen puitteissa ei ole mahdollista tehdä eri oppiaineiden oppimääristä henkilökohtaisia oppimääriä. Oppilaan tulee tukitoimien avulla saavuttaa yleisen oppimäärän hyväksytyt suorituksen tavoitteet.

Tehostettua tukea annetaan kun yleinen tuki ei riitä. Tehostettu tuki on laajalaisempaa ja pitkäkestoisempaa kuin yleinen tuki.

Koulun oppilashuoltoryhmä päättää luokan/aineenopettajan tekemän pedagogisen arvion pohjalta, että oppilaalle voidaan antaa tehostettua tukea. Pedagogisessa arvioissa tulee arvioida aiempien tukimuotojen riittävyys ja

teho. Oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma yhteistyössä huoltajan kanssa, ja tehostettua tukea annetaan tämän suunnitelman sisällön mukaan. Tällä tukitasolla käytetään usein tuen muotona osa-aikaista erityisopetusta. Osa-aikainen erityisopetus voidaan järjestää eriytettynä tai joustavasti samanaikaisopetuksena oppilaan omassa opetusryhmässä, pienryhmässä tai yksilöllisenä opetuksena. Luokan/aineen- tai erityisopettaja vastaa tästä tukimuodosta. Luokan/aineenopettaja tai erityisopettaja vastaa siitä, että tehostettu tuki kirjataan ja arvioidaan.

Yhteenveto, tehostettu tuki ja vastuhenkilö

Pedagoginen arvio tehdään ennen tehostetun tuen päätöstä	Opettaja
Miniammatillinen keskustelu tehostetusta tuesta	Rehtori / oppilashuoltoryhmä
Keskustelu oppilaan ja huoltajan kanssa: sopimus toimenpiteistä sekä kotona että koulussa	Opettaja / erityisopettaja / oppilaanohjaaja
Oppimissuunnitelman laatiminen ja resurssitarpeen suunnittelu	Opettaja / erityisopettaja / oppilaanohjaaja
Koulun omien resurssien käyttöä koskeva päätös	Rehtori
Tehostettu tuki aloitetaan	Opettaja / erityisopettaja
Oppilasta opettavalle muulle henkilökunnalle annetaan tietoa	Opettaja / erityisopettaja / oppilaanohjaaja
Annettu tehostettu tuki kirjataan	Opettaja / erityisopettaja
Tehostetun tuen arviointi	Opettaja / erityisopettaja / oppilaanohjaaja
Koululle annettavia lisäresursseja koskeva päätös	Sivistysjohtaja
Pedagoginen selvitys tehdään ennen erityisen tuen päätöstä. Se perustuu aiemmin tehtyyn pedagogiseen arvioon ja oppimissuunnitelmaan sekä sen arviointiin.	Opettaja / erityisopettaja / oppilaanohjaaja yhteistyössä oppilashuoltoryhmän kanssa

4.3 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan oppilaalle, jonka kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Tuen tarkoituksena on tarjota oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea. Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää, että erityisestä tuesta on tehty päätös.

Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Käytettävissä ovat perusopetuksen kaikki tukimuodot. Sivistysjohtaja tekee kirjallisen päätöksen siitä, että oppilaalle myönnetään erityistä tukea. Päätös tehdään pedagogisen selvityksen pohjalta. Pedagoginen selvitys tehdään oppilashuoltoryhmässä moniammatillisena yhteistyönä. Päätös on määräaikainen ja sivistysjohtaja tarkistaa tuen tarpeen vuosiluokilla 2 ja 6. Päätöksessä määrätään, mikä on oppilaan pääasiallinen opetusryhmä, mitä tulkki-, avustaja- ja muita palveluja oppilas mahdollisesti tarvitsee sekä

opetuksessa tarvittavat poikkeusjärjestelyt. Oppilasta ja hänen vanhempiaan tulee kuulla ennen kuin erityisen tuen päätös tehdään. Erityistä tukea koskevan päätöksen jälkeen laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma ”Hojks”.

Oppilaan erityisopettaja arvioi erityisen tuen tarpeen ennen vuosiluokkia 3 ja 7. Arviointi tehdään yhdessä huoltajan ja luokanvalvojan kanssa samalla kun henkilökohtainen suunnitelma Hojks arvioidaan lukuvuoden lopussa.

Yhteenveto, erityinen tuki ja vastuuhenkilöt

Pedagoginen selvitys tehdään ennen erityisen tuen päätöstä	Opettaja / erityisopettaja / oppilaanohjaaja yhteistyössä oppilashuoltoryhmän kanssa
Psykologisen tai lääketieteellisen asiantuntijalau-sunnon tai vastaavan sosiaalisen selvityksen pyyntö	Rehtori yhdessä oppilashuoltoryhmän kanssa
Oppilaan ja huoltajan kuuleminen	Erityisopettaja / opettaja
Erityisen tuen hakemuksen allekirjoitus	Rehtori / oppilashuoltoryhmän vastuuhenkilö / huoltaja
Erityisen tuen päätös	Sivistysjohtaja
Päätös erityistä tukea saavalle oppilaalle myönnettävistä lisäresursseista	Sivistysjohtaja
Hojksin laatiminen	Erityisopettaja yhdessä opettajan kanssa / oppilaanohjaaja
Erityistä tukea annetaan	Erityisopettaja / opettaja
Hojksin arviointi, vähintään kerran lukuvuodessa yhdessä huoltajan kanssa	Erityisopettaja / opettaja /oppilaanohjaaja
Päätös opetusryhmien muodostamisesta kun ryhmässä on yksi tai useampi oppilas, jolla on erityisen tuen päätös tai pidennetty oppivelvollisuus	Rehtori / sivistysjohtaja / Sivistyslautakunnan ruotsinkielinen / suomenkielinen jaosto
Erityisen tuen päätös tarkistetaan vl 2 ja vl 6	Sivistysjohtaja

4.4 Yksilölliset suunnitelmat

4.4.1 Oppimissuunnitelma

Liite 4.2 Lomake: Oppilaan oppimissuunnitelma

Oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma, kun oppilashuoltoryhmä on pedagogisen arvion perusteella päättänyt, että oppilas alkaa saada tehostettua tukea. Luokan-/aineenopettaja tai luokanvalvoja tekee suunnitelman yhdessä erityisopettajan kanssa. Oppilasta ja hänen huoltajaansa kuullaan, ja tukitoimien yhteisistä säännöistä sekä koulun ja kodin välisestä vastuunjaosta sovitaan ennen kuin suunnitelma otetaan käyttöön.

Huoltajan suostumuksella voidaan myös käyttää hyväksi oppilaan kuntoutussuunnitelmaa, jos sellainen on tehty.

Oppimissuunnitelmaan ei voi valittamalla tai muutoin hakea muutosta.

Oppimissuunnitelma tehdään myös sellaisille oppilaille, jotka opiskelevat oman vuosiluokattoman opinto-ohjelman mukaan. Tällöin suunnitelmassa

esitetään mitkä opintokokonaisuudet sisältyvät opinto-ohjelmaan, missä järjestyksessä oppimäärät opiskellaan, millä aikataululla edetään ja mahdolliset erityiset päämäärät.

Oppimissuunnitelma laaditaan myös jos käytössä on joitakin erityisiä opetusjärjestelyjä, esim. jos oppilas kokonaan tai osittain vapautetaan perusopetuksen oppimäärästä.

4.4.2 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma Hojks

Liite 4.5 Lomake: Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, ja Oppiainekohtainen suunnitelma – oppimäärän yksilöllistäminen

Kun erityistä tukea koskeva päätös on tehty, oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma Hojks. Koulun erityisopettaja vastaa Hojksin laatimisesta, ja luokan-/aineenopettajat vastaavat niiden oppiaineiden, joiden tavoitteet on yksilöllistetty, sisällöistä. Hojks voidaan myös laatia yhdessä oppilashuoltoryhmän kanssa tai yhdessä muiden asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Hojks on oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvä tavoitesuunnitelma sekä suunnitelma opetuksen sisällöistä, pedagogisista menetelmistä ja muista tarvittavista tukitoimista. Suunnitelmaa muutetaan aina kun oppilaan tuen tarpeessa tapahtuu muutoksia tai kun opetuksen tavoitteet muuttuvat.

Suunnitelmassa esitetään opiskeleeko oppilas yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa aineessa tai opiskeleeko oppilas toiminta-alueittain.

Oppilaan aikaisempia oppimissuunnitelmia ja pedagogista selvitystä, joka tehtiin ennen erityisen tuen päätöstä, käytetään hyväksi kun Hojks laaditaan. Huoltajan suostumuksella voidaan myös käyttää hyväksi oppilaan kuntoutussuunnitelmaa, jos sellainen on tehty.

Hojks päivitetään ja arvioidaan vähintään kerran lukuvuodessa koulun ja kodin yhteistyönä.

Hojksiin ei voi valittamalla tai muutoin hakea muutosta.

4.5 Tuen tarpeen selvitys ja arviointi Selvitykset ja kartoitukset

Lastenneuvolan terveydenhoitaja ja psykologi tekevät viisivuotistarkastuksen kaikille kunnassa kirjoilla oleville viisivuotiaille lapsille. Tässä tarkastuksessa voi ilmetä mahdollisia tuen tarpeita. Psykologi voi tarvittaessa tehdä yksilöllisen psykologisen kartoituksen, jossa tarkemmin selvitetään lapsen oppimiskyky, ongelma-alueet ja muut lapsen kehitykseen vaikuttavat seikat.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset lapset sekä muutoin fyysisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.

Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Pidennettyyn oppivelvollisuuteen liittyvät järjestelyt on tarkemmin selostettu esikouluosiossa.

Kouluterveydenhoitaja ja koulukuraattori tapaavat Kemiönsaaren kunnassa kaikki esikoulun oppilaat yksittäin. Myös erityisopettajat tapaavat kaikki esikoululaiset esikouluvuoden aikana mahdollisen tuen tarpeen selvittämiseksi. Erityisopettajat tekevät vuosittain kartoituksia kaikkien oppilaiden luku- ja kirjoitustaidoista, **liite 4.7** Erityisopetuksen kartoitukset, ohjelmarunko. Oppilaille, jotka eivät kartoituksissa saavuta toivottuja tuloksia, tehdään erilliset tuen tarpeen arvioinnit yhdessä huoltajan ja oppilashuoltoryhmän kanssa.

Oppilaat, joille on tarpeen tehdä lisäselvityksiä, joita koulu tai perusterveydenhuolto ei pysty tekemään, saavat oppilashuoltoryhmän kautta lähetteen koululääkärille. Koululääkäri päättää jatkotoimenpiteistä. Selvityksiä, kartoituksia, konsultaatiota ja kuntoutuspalveluja voidaan tarvittaessa pyytää ulkopuolisilta asiantuntijoilta ja laitoksilta.

Siirtymävaiheiden kokoukset

Esikoulu – vuosiluokka 1, vuosiluokka 6 – vuosiluokka 7

Ennen oppilaan koulunkäynnin alkamista pidetään oppilashuoltokokous, johon esikoulun opettaja, tuleva luokanopettaja, erityisopettaja, koulupsykologi, koulukuraattori ja kouluterveydenhuoltaja osallistuvat. Kun oppilas siirtyy vuosiluokalta 6 vuosiluokalle 7 pidetään myös kokous, johon osallistuvat luokanopettaja, tuleva luokanvalvoja ja erityisopettaja. Näiden kokousten tarkoituksena on kartoittaa yksittäisten oppilaiden tai oppilasryhmän tuen tarpeita.

Tuen tarpeen arviointi, erityisen tuen päätös

Jokaisen opettajan työhön ja kaikkiin opetustilanteisiin kuuluu tuen tarpeen arviointi ja tuen tarjoaminen.

Tehostettua tukea annetaan pedagogiseen arvioon perustuen.

Erityistä tukea annetaan, kun sivistysjohtaja on tehnyt asiassa päätöksen. Erityinen tuki perustuu pedagogiseen selvitykseen.

Siirtyminen yhdeltä tuen tasolta toiselle edellyttää aina tarkkaa tilanteen arviointia. Tarkka arviointi pitää tehdä myös silloin kun siirrytään ylemmältä tuen tasolta alemmalle tasolle. Nämä arvioinnit tehdään aina oppilashuoltoryhmässä, jonka pitää olla huoltajaan yhteydessä. Sivistysjohtaja kytketään aina mukaan niiden päätösten valmisteluun, jotka koskevat erityisen tuen tarvetta.

Oppilas voi äkillisesti tarvita erityistä tukea esim. vaikean sairauden tai onnettomuuden johdosta. Oppilaille voidaan tällöin myöntää laaja-alaista tukea, vaikka alemman tason tukea ei aikaisemmin ole hänelle annettu.

Kunnalla tulee olla riittävät resurssit kaikkien tukitasojen ja kaikkien tukimuotojen toteuttamiseksi. Erityisopettajat vastaavat osa-aikaisesta ja luokkamuotoisesta erityisopetuksesta.

Pedagoginen arvio tehostettua tukea varten

Liite 4.2 Lomake: Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen tulee perustua pedagogiseen arvioon. Vuosiluokilla 1-6 oppilaan luokanopettaja ja vuosiluokilla 7-9 aineenopettaja tai / ja oppilaan luokanvalvoja tekee pedagogisen arvion. Arvio voidaan tehdä yhteistyössä erityisopettajan tai muiden asiantuntijoiden kanssa.

Pedagogisessa arviossa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulee tukea.

Pedagoginen selvitys erityistä tukea varten

Liite 4.3. Lomake: Pedagoginen selvitys

Pedagoginen selvitys tehdään, kun tehostettu tuki ei enää riitä. Pedagoginen selvitys tehdään mallin mukaan. Oppilaan opettajat ja koulun oppilashuoltoryhmä vastaavat siitä, että selvitys tehdään. On suotavaa, että selvitykseen liitetään myös erityisopettajan tekemä oppilaan luku- ja kirjoitustaitoa koskeva erityispedagoginen selvitys, psykologinen selvitys ja/tai koululääkärin lausunto. Oppilaan opettamisesta vastuussa olevat opettajat kuvaavat oppilaan edistymistä opinnoissaan.

Pedagogisessa selvityksessä

- kuvataan oppilaan edistyminen opinnoissaan
- kuvataan oppilaan kokonaistilanne
- kuvataan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin edellytykset ja erityiset tarpeet
- on arvio oppilaan oppimissuunnitelmasta ja oppilaan saamasta tehostetusta tuesta
- voidaan oppilashuoltoryhmän lausuntoja täydentää psykologisilla tai lääketieteellisillä asiantuntijalausunnoilla tai vastaavilla sosiaalisilla selvityksillä
- on arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea
- tehdään perusteltu arvio siitä, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän.

Jos oppilaalla on kuntoutussuunnitelma, voidaan huoltajan suostumuksella myös sitä käyttää kun pedagogista selvitystä ja Hojksia tehdään.

5. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKIMUODOT

5.1 Opetusjärjestelyihin liittyvä tuki

5.1.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Tukiopetusta voidaan antaa kaikilla tukitasoilla. Luokan-/aineen-/erityisopettaja tai ohjaaja antaa tukiopetuksen, riippuen siitä missä oppiaineessa oppilaalla on tukiopetuksen tarve. Tukiopetusta antanut opettaja / ohjaaja ilmoittaa huoltajalle, miten opetus on toteutettu ja minkälaista hyötyä ja merkitystä tukiopetuksella on ollut oppilaan oppimiselle ja koulunkäynnille.

5.1.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilas, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeutettu osa-aikaiseen erityisopetukseen muun opetuksen ohessa. Osa-aikaisella erityisopetuksella voidaan oppilaan oppimisedellytyksiä edistää ja ehkäistä eri oppimisalueilla ilmenevien ongelmien kasvaminen. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan esimerkiksi oppilaille, joilla on kielellisiä tai matemaattisia ongelmia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia oppimisvalmiuksissa, sosiaalisissa valmiuksissa tai koulunkäyntiin liittyen.

Osa-aikainen erityisopetus järjestetään joustavasti joko samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa kaikilla tukitasoilla.

Osa-aikaisesta erityisopetuksesta vastaava erityisopettaja tiedottaa tätä tukea saavan oppilaan huoltajalle opetuksen sisällöstä ja ajankohdasta. Yhteistyö luokan-/aineenopettajan ja erityisopettajan välillä on erittäin tärkeä, jotta opetuksen sisältö kohtaa oppilaan ajankohtaisen tarpeen. Erityisopettaja ja yleisopetuksen opettajat ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa, kun opetus suunnitellaan ja toteutetaan.

5.1.3 Erityisopetus

Erityisopetus on erityisen tuen keskeinen pedagoginen osa-alue. Oppilaalle laaditaan Hojks, kun oppilaalle on tehty erityistä tukea koskeva päätös. Erityisopettaja vastaa opetuksesta ja erityisopettaja suunnittelee opetuksen yhdessä oppilashuoltoryhmän kanssa. Opetus järjestetään osittain tai kokonaan pienryhmässä, joustavissa ryhmissä tai muun opetuksen yhteydessä oppilaan omassa Hojksissa tehdyn suunnitelman mukaisesti. Oppilaan opetuksesta vastaava erityisopettaja tiedottaa huoltajalle opetuksen sisällöstä ja ajankohdasta niiltä osin kuin ne poikkeavat oppilaan Hojksissa sovituihin järjestelyihin. Erityisopetuksen sisältö voi noudattaa yleisen oppimäärän tavoitteita tai poiketa oppiaineista ja tuntijaosta erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisesti.

Erityistä tukea saavien oppilaiden erityisopetus järjestetään Kemiönsaaren kunnassa oppilaan lähikoulussa, mikäli tämä on mahdollista. Niissä yksittäisissä tapauksissa, joissa tarvitaan erittäin poikkeavia opetusjärjestelyjä kuten sairaala- tai koulukotiopetusta tai joustavaa perusopetusta, tehdään

huolellisesti punnitut, oppilaalle räätälöidyt ratkaisut. Sivistysjohtaja tekee päätökset näistä erityisistä järjestelyistä.

5.1.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Jos pedagogisessa selvityksessä todetaan, että oppilas ei - tukitoimista huolimatta - tule saavuttamaan oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisia tavoitteita hyväksytysti, oppiaineen oppimäärä yksilöllistetään. Kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute tai esimerkiksi puutteellinen opiskeluteknikka eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa muilla sopivilla tavoilla.

Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää päätöstä, että oppilaalle myönnetään erityistä tukea. Yksilöllistettyjen oppimäärien tavoitteet kuvataan oppilaan Hojksissa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Oppimäärän opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt. Sivistysjohtaja tekee vapauttamispäätökset. Oppilaalle, joka on vapautettu jonkun aineen opetuksesta, tulee antaa opetusta oppilaalle keskeisissä oppiaineissa.

5.1.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus järjestetään oppilaiden henkilökohtaisen suunnitelman, Hojksin, mukaan. Erityisesti huolehditaan siitä, että oppilas osallistuu mahdollisuuksien mukaan koulun arkeen, pääsee osalliseksi kouluyhteisöä ja sen sosiaalista toimintaa ja voi seurustella samanikäisten koulutovereiden kanssa.

Jos oppilas ei enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin tehdään pidennetyn oppivelvollisuuden päättymisestä päätös, ja oppilas siirtyy yleiseen oppivelvollisuuteen. Tukitoimet jatkuvat sillä tasolla, jonka pedagoginen selvitys määrittelee.

5.1.6 Toiminta-alueittain opiskelu

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus järjestään yleensä toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla perusteltua järjestää osittain tai kokonaan toiminta-alueittain. Erityisen tuen päätöksessä päätetään miltä osin oppilaan opetus järjestetään toiminta-alueittain. Opetussuunnitelmaan kuuluvat toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Oppilaan Hojksissa määritellään toiminta-alueittaisen opetuksen tavoitteet ja järjestelyt. Kemiönsaaren kunnassa räätälöidään vaikeimmin vammaisten oppilaiden opetus oppilaan terveyden, edellytysten ja tarpeiden mukaan. Opetusta voidaan antaa koulussa, päiväkodissa tai tarvittaessa jopa oppilaan kotona.

5.2 Ohjauksellinen ja muu tuki

5.2.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Säilyy muuttumattomana, kts. voimassa oleva opetussuunnitelma, kohta 4.1

5.2.2 Ohjaus

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada opetuksen lisäksi ohjausta. Ohjauksen tarkoitus on auttaa oppilasta onnistumaan perusopetuksen eri vaiheissa,

vahvistaa oppilaan opintovalmiuksia ja itseohjautuvuutta sekä kehittää oppilaan kykyä tehdä opintojaan koskevia valintoja ja ratkaisuja. Ohjauksesta huolehtivat opettajat ja muu henkilökunta yhteistyössä. Ohjausta annetaan esiopetuksesta alkaen koko perusopetuksen ajan.

Oppilaanohjaus on tarkemmin esitetty kunnan voimassa olevassa opetussuunnitelmassa, kohdassa 7.3.21.

5.2.3 Tulkitsemis- ja avustajapalvelut

Tulkitsemis- ja avustajapalvelut ovat erälle oppilaille edellytys sille, että he voivat osallistua opetukseen. Kuulovammaiset oppilaat ja oppilaat, joilla on erityisiä kielellisiä vaikeuksia, kommunikointivaikeuksia tai muita vaikeuksia voivat tarvita näitä palveluja. Oppilaalla voi olla vain tulkitsemis- tai avustajatarve eikä tarvetta muuhun tukeen. Riittävä ja oikea-aikainen tulkitsemis- tai avustaja-apu voi edesauttaa oppilaan tilannetta niin, ettei tehostettua tai erityistä tukea lainkaan tarvita.

Avustajan antaman tuen pitää edistää oppilaan itsenäisyyttä ja aloitekykyä sekä lisätä oppilaan itseluottamusta. Avustajatuen tarkoitus on tukea oppilasta niin, että oppilas voi ottaa yhä suuremman vastuun oppimisestaan. Avustaja tukee ja auttaa oppilasta opettajan tai terapeuttien antamien ohjeiden mukaan oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä kuntoutukseen liittyvien tehtävien tekemisessä. Avustaja osallistuu tarvittaessa tuen suunnitteluun. Avustaja ohjaa oppilasta koulun päivittäisissä rutiineissa.

Sivistysjohtaja päättää tulkitsemis- ja avustajapalvelujen järjestämisestä. Oppilaan tulkitsemis- tai avustajapalvelujen tarve ja niiden laajuus ja laatu ratkaistaan yhteistyössä oppilaan opettajien ja oppilashuoltoryhmän kanssa. Ratkaisu perustuu myös huoltajalta ja mahdollisilta ulkopuolisilta asiantuntijoilta saatuihin tietoihin.

5.4 Oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen

Oppilashuollon tehtävänä on osana koulu yhteisön toimintakulttuuria kehittää hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä ja vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintatapaa. Yhteisöllisyyttä tuetaan edistämällä oppilaan ja huoltajan osallisuutta koulu yhteisön hyvinvoinnin kehittämisessä. Oppilashuollolla edistetään myönteistä vuorovaikutusta ja keskinäisen huolenpidon ilmapiiriä, tavoitteena terve ja turvallinen oppimis- ja kasvu ympäristö. Oppilashuollosta vastaavat kaikki koulu yhteisössä työskenteleville. Oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea ja sitä toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.

5.4.1.1 Oppilashuoltoryhmä

Jokaisella koululla on oppilashuoltoryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti ja jonka kokouksista pidetään pöytäkirjaa. Kokousten pitäminen säännöllisesti on tärkeää, jotta ongelmat havaitaan ja tukea päästään antamaan riittävän aikaisessa vaiheessa.

Koulun oppilashuoltoryhmään osallistuvat rehtori, erityisopettaja, kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori, koulupsykologi ja vuosiluokkien 7-9 oppilaiden ollessa kyseessä oppilaanohjaaja. Luokanopettaja/luokanvalvoja osallistuu niiden asioiden kohdalla, jotka koskevat omaa luokkaa tai oman luokan oppilasta. Koulunkäyntiavustaja osallistuu tarvittaessa.

Oppilashuoltokokouksia pidetään säännöllisesti. Jokainen vuosiluokka käsitellään kokonaisuudessaan oppilashuoltoryhmässä vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa. Luokanopettaja/luokanvalvoja valmistautuu kokouksiin miettimällä mistä oppilaista hän kantaa huolta.

Yksittäisen oppilaan tilannetta voidaan käsitellä tarpeen mukaan säännöllisten vuosiluokkakokousten lisäksi. Oppilashuoltoryhmälle tulee tällöin etukäteen ilmoittaa, mistä oppilaasta on kyse.

Oppilashuoltoryhmä valitsee syksyn ensimmäisessä kokouksessa itselleen puheenjohtajan ja sihteerin sekä laatii lukuvuoden toimintasuunnitelman. Toimintasuunnitelma sisältää mm.

- alkaneen lukukauden/lukuvuoden kokousten aikataulun
- kuvauksen siitä, miten ryhmän työ järjestetään, ketkä osallistuvat ja vastuunjako ryhmän jäsenten kesken
- päätöksen siitä, miten pöytäkirja laaditaan, kuka sen kirjoittaa ja miten se arkistoidaan
- kuvauksen siitä, miten ja milloin yhteydenpito huoltajaan hoidetaan.

Koulu voi käyttää oppilashuoltoryhmän toimintasuunnitelmaa, kun koulu tiedottaa huoltajille oppilashuollosta ja siitä, miten oman koulun oppilashuoltoryhmä toimii. Oppilashuoltoryhmän toimintasuunnitelma on koulun vuosisuunnitelman liite.

Jokaisesta oppilashuoltoryhmän kokouksesta laaditaan pöytäkirja. Pöytäkirjan sisältö on tärkeä mm. oppilaan ja koulun oikeusturvan kannalta. Pöytäkirjaan kirjataan kokousaika, osallistujat, kunkin asian aloitteentekijä tai valmistelija, kuvaus asiasta, päätös ja sen perustelut, sovitut toimenpiteet ja niiden toteuttamisesta vastaavat henkilöt sekä asian seurannan aikataulu.

Lukuvuoden alussa huoltajille tiedotetaan oman koulun oppilashuoltoryhmän toiminnasta. Tiedotus hoidetaan koulun päättämällä tavalla, esimerkiksi kotiin lähetettävällä tiedotteella ja/tai vanhempainillassa.

5.4.1.2 Koulukuraattoritoiminta

Koulukuraattori osallistuu koulun oppilashuoltotyöhön ja toimii koulun sosiaalityöntekijänä. Koulukuraattori on sosiaalilainsäädännön ja sosiaalihuollon asiantuntija koulussa. Koulukuraattori osallistuu koulujen ennaltaehkäisevään oppilashuoltotyöhön ja toimii hyvän kouluympäristön edistämiseksi yhdessä koulun henkilökunnan kanssa. Kuraattori on usein yhteyshenkilönä ja koordinoijana kun oppilashuoltotyöhön kytketään tavanomaisen oppilashuoltoryhmän lisäksi muita toimijoita ja viranomaisia. Koulukuraattori käy tukea antavia ja tuen tarvetta kartoittavia keskusteluja niin yksittäisten oppilaiden kuin oppilasryhmien kanssa, ja antaa ohjausta ja tukea huoltajille ja opettajille.

Liite 5.1 Koulukuraattorin työtehtävät

5.4.1.3 Koulupsykologitoiminta

Koulupsykologi osallistuu koulujen oppilashuoltotyöhön oppilaiden kognitiivista, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä koskevien asioiden asiantuntijana ja mielenterveyskysymyksissä. Koulupsykologin tehtävänä on ohjata huoltajia ja koulun henkilökuntaa asioissa, jotka koskevat oppilaiden kehitystä, kasvatusta ja tukitoimenpiteitä. Koulupsykologi selvittää

erityyppisiä oppimisvaikeuksia ja muita vaikeuksia, jotka voivat hankaloittaa oppilaan koulunkäyntiä. Koulupsykologi pyrkii muodostamaan kuvan oppilaan kokonaistilanteesta jotta voi yhteistyössä huoltajan, opettajien ja muiden toimijoiden kanssa tukea oppilaan kehitystä ja koulussa menestymistä.

Liite 5.2 Koulupsykologin työtehtävät

5.4.1.4 Kouluterveydenhuolto ja hammashoito

Kouluterveydenhuollon tehtävänä on seurata lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä ja terveyttä säännöllisesti tehtyjen terveystarkastusten avulla. Kouluterveydenhuolto jatkaa lastenneuvolan työtä ja pyrkii mahdollisimman aikaisessa vaiheessa havaitsemaan ne lapset, jotka tarvitsevat tukea kehittymiseensä. Kouluterveydenhuolto antaa neuvoja, ohjeita ja tukea huoltajalle terveys- ja sairaanhoitoasioissa. Koulun henkilökunnan ja muun oppilashuoltohenkilökunnan yhteistyö on erittäin tärkeitä lapsen terveyttä ja hyvinvointia koskevissa kysymyksissä. Kouluterveydenhoito pyrkii juurruttamaan oppilaisiin terveitä elämäntapoja. Jokaisella koululla on oma kouluterveydenhoitaja, joka tekee säännöllisiä terveystarkastuksia koululla vähintään kerran lukuvuodessa. Tämän lisäksi koululääkäri tekee oppilaalle tarkemman terveystarkastuksen kolme kertaa oppilaan perusopetuskauden aikana. Huoltaja voi ottaa yhteyttä kouluterveydenhoitajaan kysymyksissä, jotka koskevat lapsen fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista kehitystä ja terveyttä.

Liite 5.3 Kouluterveydenhuollon tehtävät

Liite 5.4. Terveystarkastusten vuosiohjelma

Hammashuollon tehtävänä on hoitaa lasten suuhygieniää. Hammashoito kutsuu oppilaat säännöllisiin, terveystarkastusten hammashoitoyksiköissä tehtäviin tarkastuksiin. Tarvittaessa tehdään henkilökohtainen hoitosuunnitelma. Hammashoito lähettää kutsut tarkastuksiin koulun kautta huoltajalle ja järjestää tarvittaessa kuljetukset.

Liite 5.5 Hammashuollon tarkastusohjelma

5.4.1.5 Kouluruokailu

Oppilaille on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria. Kouluruokailulla tuetaan oppilaiden terveyttä ja kehitystä. Ympäristö- ja tekniikkaosasto vastaa Kemiönsaaren kunnassa kunnan järjestämästä ruokahuollosta. Ruokalistat laaditaan kahdeksan viikon jaksotuksella, teemaviikkoja ja –teemapäiviä voidaan järjestää koulujen toivomusten mukaisesti. Kunnassa pyritään valmistamaan ruoka alusta alkaen koulukeittiöissä ja pyritään siihen, että ruoassa on mahdollisimman vähän lisäaineita ja että se on mahdollisimman vähän prosessoitua. Lähiraaka-aineita suositaan mahdollisuuksien mukaan. Oppilaille, huoltajille ja koulujen henkilökunnalle tulee antaa mahdollisuus osallistua kouluruokailun suunnitteluun ja toteutukseen.

5.4.1.6 Koulukuljetusten ja kuljetusta odottavien turvallisuus

Jokaiselle lukuvuodelle vahvistetaan koulukuljetusohjelma, joka käsittää kaikki maksuttomaan kuljetukseen oikeutetut oppilaat ja kaikki koulukuljetuksissa mukana olevat liikennöitsijät. Kun koulukuljetukset suunnitellaan, otetaan liikenneturvallisuus huomioon mm. noudattaen sivistyslautakunnan päätöstä vaarallisista teistä ja teiden osuuksista. Oikeus maksuttomaan kuljetukseen (lakisääteisten lisäksi) myönnetään em. päätöksen perusteella. Liikennöitsijöiden ja kunnan välisissä sopimuksissa

korostetaan kuljettajan vastuuta matkustajista. Kouluissa opetetaan jatkuvasti liikennesääntöjä: oikeata ja turvallista käyttäytymistä autossa, linja-autossa, veneessä, pyöräiltäessä ja jalankulkijana opitaan ja kerrataan. Liikenneturvallisuuskysymykset ovat usein eräs vanhempainiltojen aihe. Aamuisin ennen koulun alkamista, välitunneilla ja iltapäivisin kun oppilaan koulupäivä on päättynyt, on koulun pihalla yksi tai useampi aikuinen, joka valvoo turvallisuutta koulun alueella. Valvonta toteutetaan sovitun viikko-ohjelman mukaan.

5.4.2 Turvallisuuden edistäminen

5.4.2.1 Poissaolot ja niiden seuranta

Huoltaja on velvollinen välittömästi ilmoittamaan oppilaan poissaolosta. Jos ilmoitusta ei tehdä, koulu ottaa yhteyttä huoltajaan saman päivän kuluessa. Ilmoituksen voi tehdä puhelimitse, tekstiviestillä, Wilman kautta tai muulla koulun päättämällä tavalla. Poissaolojen seurannasta päätetään koulun vuosisuunnitelmassa.

5.4.2.2 Järjestyssäännöt

Liitteillä

5.4.2.3 Ennaltaehkäisevä toiminta, koulukiusaamisen ehkäiseminen

Liitteillä

5.4.2.4 Kriisivalmiussuunnitelmat

Liitteillä

8 OPPILAAN ARVIOINTI

Oppimisvaikeudet otetaan huomioon oppilasarvioinnissa. Tämä koskee myös oppilaita, joilla on lieviä vaikeuksia ja joilla ei ole erityisen tuen päätöstä. Arvioinnissa käytetään sellaisia metodeja, että oppilas parhaalla mahdollisella tavalla pystyy osoittamaan osaamisensa.

Oppilaan suoritus arvioidaan suhteessa yleisten oppimäärien tavoitteisiin ja hyvän osaamisen kuvaukseen, jos oppilas opiskelee yleisen oppimäärän mukaan.

Erityistä tukea saavan oppilaan arvioinnin perusteet päätetään oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa, Hojksissa. Oppilaan suoritus arvioidaan Hojksissa vahvistettujen tavoitteiden mukaisesti, kun hän opiskelee yksilöllisten oppimäärien mukaan. Sanallinen arviointi voidaan tehdä kaikissa niissä oppiaineissa, joissa oppilas opiskelee yksilöllisen oppimäärän mukaan. Numeroarviointi tai sanallinen arviointi varustetaan tähdellä (*) sekä opiskeluaikaisissa todistuksissa että päättötodistuksessa niissä oppiaineissa, joissa oppilaalla on ollut yksilöllinen oppimäärä.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden arviointi perustuu joko yleisiin tai yksilöllisiin oppimääriin oppilaan erityisen tuen päätöksen mukaisesti.

Toiminta-alueittain opiskelleen oppilaan arviointi on kokonaan sanallinen ja perustuu niihin henkilökohtaisiin tavoitteisiin, jotka on asetettu oppilaan Hojksissa.

Liite	4.a.1	Esikoululomake	Pedagoginen arvio
	4.a.2		Lapsen oppimissuunnitelma
	4.a.3		Pedagoginen selvitys
	4.a.4		Päätös myönnetystä tuesta
	4.a.5		Lapsen Hojks
Liite	4.1	Perusopetuslomake	Pedagoginen arvio
	4.2		Oppimissuunnitelma
	4.3		Pedagoginen selvitys
	4.4		Päätös myönnetystä tuesta
	4.5		Hojks
Liite	4.6	Vastuunjakotaulukko: yleinen, tehostettu, erityinen tuki	
	4.7	Erityisopetuksen kartoitukset, ohjelmarunko	
Liite	5.1	Koulukuraattorin työtehtävät	
	5.2	Koulupsykologin työtehtävät	
	5.3	Kouluterveydenhuollon tehtävät	
	5.4	Kouluterveydenhuollon terveystarkastusohjelma	
	5.5	Hammashuollon tarkastusohjelma	

Liitteet, jotka ovat voimassa olevassa opetussuunnitelmassa

Koulujen omat järjestyssäännöt
 Koulukiusaamisen ehkäisemissuunnitelma
 Kriisisuunnitelma

Työn alla Turvallisuussuunnitelma, osana kunnan kokonaissuunnitelmaa

Yleinen tuki

Tukiopetus ja eriyttäminen	Opettaja yhdessä rehtorin kanssa
Keskustelu oppilaan ja huoltajan kanssa: sopimus toimenpiteistä sekä kotona että koulussa	Opettaja
Erityisopettajan konsultointi / oppilashuoltoryhmä	Opettaja
Päätös yleistä tukea saavalle oppilaalle annettavista resursseista	Rehtori
Annetun yleisen tuen kirjaaminen	Tukea antanut opettaja
Pedagoginen arvio ennen tehostetun tuen aloittamista	Opettaja

Tehostettu tuki

Pedagoginen arvio ennen tehostetun tuen päätöstä	Opettaja
Moniammatillinen keskustelu tehostetusta tuesta	Rehtori / oppilashuoltoryhmä
Keskustelu oppilaan ja huoltajan kanssa: sopimus toimenpiteistä sekä kotona että koulussa	Opettaja / erityisopettaja / oppilaanohjaaja
Oppimissuunnitelman laatiminen ja resurssitarpeen suunnittelu	Opettaja / erityisopettaja / oppilaanohjaaja
Koulun omien resurssien käyttöä koskeva päätös	Rehtori
Tehostettu tuki aloitetaan	Opettaja / erityisopettaja
Oppilasta opettavalle muulle henkilökunnalle annetaan tietoa	Opettaja / erityisopettaja / oppilaanohjaaja
Annettu tehostettu tuki kirjataan	Opettaja / erityisopettaja
Tehostetun tuen arviointi	Opettaja / erityisopettaja / oppilaanohjaaja
Koululle annettavia lisäresursseja koskeva päätös	Sivistysjohtaja
Pedagoginen selvitys tehdään ennen erityisen tuen päätöstä. Se perustuu aiemmin tehtyyn pedagogiseen arvioon ja oppimissuunnitelmaan sekä sen arviointiin.	Opettaja / erityisopettaja / oppilaanohjaaja yhteistyössä oppilashuoltoryhmän kanssa

Erityinen tuki

Pedagoginen selvitys tehdään ennen erityisen tuen päätöstä	Opettaja / erityisopettaja / oppilaanohjaaja yhteistyössä oppilashuoltoryhmän kanssa
Psykologisen tai lääketieteellisen asiantuntijalauseannon tai vastaavan sosiaalisen selvityksen pyyntö	Rehtori yhdessä oppilashuoltoryhmän kanssa
Oppilaan ja huoltajan kuuleminen	Erityisopettaja / opettaja
Erityisen tuen hakemuksen allekirjoitus	Rehtori / oppilashuoltoryhmän vastuhenkilö / huoltaja
Erityisen tuen päätös	Sivistysjohtaja
Päätös erityistä tukea saavalle oppilaalle myönnettävistä lisäresursseista	Sivistysjohtaja
Hojksin laatiminen	Erityisopettaja yhdessä opettajan kanssa/oppilaanohjaaja
Erityistä tukea annetaan	Erityisopettaja / opettaja
Hojksin arviointi, vähintään kerran lukuvuodessa yhdessä huoltajan kanssa	Erityisopettaja / opettaja / oppilaanohjaaja
Päätös opetusryhmien muodostamisesta kun ryhmässä on yksi tai useampi oppilas, jolla on erityisen tuen päätös tai pidennetty oppivelvollisuus	Rehtori / sivistysjohtaja / Sivistyslautakunnan ruotsinkielinen / suomenkielinen jaosto
Erityisen tuen päätös tarkistetaan vl 2 ja vl 6	Sivistysjohtaja

Luokanopettajat tekevät arvioinnin matematiikan osaamisesta lukuvuoden lopussa tai alussa.

Esikoulu

- KPT –Kontrolloitu Piirros Tarkkailu syys-loka (tehdään pienryhmissä)
toistetaan tarvittaessa (viimeistään v.7)
- Puheen kartoitus syys-loka (yksilöllisesti)
- Kuva ja sana –testi touko (yksilöllisesti)
- Käsitteiden testaus (yksittäin tai ryhmässä)
- Kuullun ymmärtäminen (tarpeen mukaan, ryhmässä tai yksittäin), keväällä
- MAVALKA-matematiikkamateriaali on käytettävissä (yksilöllisesti)

VI 1

- Kirjainten tunteminen elokuva (yksilöllisesti)
- Piirrosteesti – piirrä sama elokuva (yksilöllisesti)
- Fonolek, kielen hallintateesti syys-loka (ryhmässä, tarpeen mukaan yksittäin)
- MAVALKA-matematiikkamateriaali (tarvittaessa, yksilöllisesti)
- Oikeinkirjoitus huhti-touko
- Luetun ymmärtäminen huhti-touko
- Lukunopeus touko (yksilöllisesti)

VI 2

- Luetun ymmärtäminen lokakuu
- Oikeinkirjoitus huhti-touko
- Lukunopeus (yksilöllisesti)

VI 3

- Luetun ymmärtäminen (tarvittaessa)
- Oikeinkirjoitus huhti-touko

VI 4

- Luetun ymmärtäminen huhti-touko
- Oikeinkirjoitus huhti-touko
- Lukunopeus touko (yksilöllisesti)

VI 5

- Luetun ymmärtäminen huhti-touko

VI 6

- Sanataitotesti tammi-helmi
- Luetun ymmärtäminen huhti-touko

VI 8

- Luetun ymmärtäminen, sanahallinta, oikeinkirjoitus loka-marras

***

Koulukuraattorin työtehtävät

Koulukuraattori on koulun sosiaalityöntekijä. Koulukuraattori tekee töitä oppilaiden, oppilasryhmien, huoltajien ja koko kouluyhteisön hyväksi. Koulukuraattori pyrkii ennaltaehkäisemään oppilaiden ongelmia mm. tukemalla heidän sosiaalista ja henkistä kasvua ja kehittymistä. Koulukuraattori edistää ja kehittää koulun psykososiaalista hyvinvointia ja pyrkii vahvistamaan koulun yhteisöllisyyttä. Koulukuraattorin tehtäviin kuuluvat mm. erilaiset sosiaaliset selvitykset ja oppilaan kokonaistilanteen arviointi, eri verkostoissa toimiminen, yhteistyö lastensuojeluviranomaisten kanssa ja tukitoimien suunnittelu sellaisille oppilaille, joiden sosiaaliset tai muut olosuhteet ovat vaikeita.

Kemiönsaaren kunnan koulukuraattorien käytännön työtehtäviä:

- psykososiaaliset kartoittavat keskustelut vuosiluokilla 2, 4, 6, 7, 8 sekä Kimitoöns gymnasiumin ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijat
- säännölliset henkilökohtaiset oppilastapaamiset
- opettajien konsultaatiot
- huoltajien neuvonta
- yhteistyö esikoulun kanssa
- oppilashuoltoryhmien toimintaan osallistuminen
- vaihtelevien tarpeiden mukaisesti yhteistyö eri viranomaisten ja toimijoiden kanssa
- osallistuminen erilaisiin ennaltaehkäiseviin hankkeisiin ja kouluissa tehtävään jatkuvaan ennaltaehkäisevään oppilashuoltotyöhön.

***

Koulupsykologin työtehtävät

Koulupsykologi työskentelee kunnallisessa perusterveydenhuollossa.

Oppilas voi tulla koulupsykologin vastaanotolle joko koulussa tai psykologivastaanotolle tarpeen ja sopimuksen mukaan. Lähetettä ei tarvita mutta käyntiaika on varattava etukäteen.

Oppilas itse, huoltajat, vanhemmat, opettajat, koulukuraattori tai terveydenhuollon työntekijät voivat ottaa yhteyttä koulupsykologiin, kun jokin asia huolestuttaa tai jos jokin seikka tai olosuhde vaikeuttaa lapsen tai oppilaan koulunkäyntiä.

Kemiönsaaren kunnan koulupsykologien käytännön työtehtäviä:

- Psykologisten selvitysten tekeminen, testaukset, diagnoosien teko esim. oppimisvaikeuksien yhteydessä, käyttäytymiseen liittyvät ongelmat, keskittymisvaikeudet
- Koulukypsyysarvioinnit 5-6 -vuotiaille
- Tukea antavat keskustelut lasten ja nuorten kanssa: henkilökohtainen kehittyminen, stressi, kriisit, kouluväsymys, ystävyysuhteet
- Osallistuminen oppilashuoltoryhmien työhön
- Koulun / esikoulun henkilökunnan työnohjaus ja neuvonta
- Yhteistyö päiväkotien, esikoulujen, lastenneuvoloiden, sosiaaliviranomaisten ja erityissairaanhoidon kanssa

***

Kouluterveydenhuollon tehtävät

Kouluterveydenhuolto on osa kunnallista perusterveydenhuoltoa. Kouluterveydenhuollon piiriin kuuluvat kaikki peruskoulun oppilaat eli vuosiluokat 1 - 9 (10) ja Kimitoöns gymnasiumin oppilaat eli I-III (IV) luokat. Kouluterveydenhuolto toteutetaan sosiaali- ja terveysministeriön kouluterveydenhuoltoa koskevan ohjeistuksen mukaan.

Kouluterveydenhuollon tavoitteena on turvata lapsen ja nuoren terve kasvu ja kehitys niin, että hän selviää koulunkäynnistään omien edellytystensä mukaisesti.

Kouluterveydenhuollon toiminnan painopistealueet ovat

Kouluympäristö terveydelliset olosuhteet
 sosiaalinen kanssakäyminen, ystävyys-suhteet
 koulutyön vaikutus oppilaaseen

Henkilökohtainen terveydenhuolto

mahdollisimman hyvä fyysinen ja psyykinen terveys
 terveet elämäntavat
 tasapainoinen kasvu.

Terveydenhoitaja tapaa jokaisen oppilaan vähintään kerran lukukaudessa. Terveydenhoitajan lisäksi kouluterveydenhuoltoon osallistuvat lääkäri, psykologi ja fysioterapeutti. Koululääkäri tekee terveystarkastukset vuosiluokkien 1, 5 ja 8 oppilaille ja lisäksi Kimitoöns gymnasiumin toisen vuoden opiskelijoille.

Terveydenhoitaja vastaa oppilaiden yksilöllisestä hoidosta, kuten:

- henkilökohtaiset tapaamiset / tukikeskustelut
- terveystarkastukset
- rokotukset
- terveyskasvatus, terveyttä koskeva neuvonta
- ensiapu
- tarvittaessa lähete jatkotoimenpiteisiin
- kroonisesti sairaiden oppilaiden tukeminen
- yhteydenpito esim. sosiaaliviranomaisiin.

Kouluterveydenhoitaja osallistuu eri ryhmien toimintaan ja ajankohtaisiin hankkeisiin, kuten:

- oppilashuoltoryhmät
- verkostokokoukset
- tarvittaessa mukana koulujen teemapäivillä
- yhteistyötä lasten ja nuorten kanssa työtä tekevien henkilöiden kanssa, esim. vapaa-ajan yksikön kanssa
-

Terveydenhoitaja on tiiviissä yhteistyössä opettajien ja oppilashuoltohenkilö-kunnan kanssa. Terveydenhoitaja neuvoo oppilaiden terveyttä koskevissa kysymyksissä ja esim. ongelmatilanteissa.

***

Hälsogranskningar / Terveystarkastukset 2011
Skolhälsovården / Kouluterveydenhuolto

Åk / lk	skolstart/ koulunalk.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Gy1	Gy2
Omfattande hälsoktrl		X				X			X			X
Laaja terv.tark.		X				X			X			X
Frågeformulär	x (föräldr)			x (föräldr.)		x (elev + för.)		x (elev)			x (elev)	
Kyselylomake	x (vanh.)			x (vanh.)		x (oppil. + vanh.)		x (oppil.)			x (elev)	
Vikt och längd	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Pituus ja paino	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Rygg / hälling	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Seikä / nyhti	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Hörsel / Kuulo	X	vb/tarv.				X			X			X
Syn / Näkö	X	X	vb / tarv.	X	vb / tarv	X	vb / tarv		X	vb / tarv	X	vb / tarv
Färgsyn / Väinäkö								X				
Blodtryck/Verenpaine		X				X			X		X	X
Hb-ktrl		vb / tarv	vb / tarv	vb / tarv	vb / tarv	vb / tarv	vb / tarv	vb / tarv	vb / tarv	vb / tarv	vb / tarv	vb / tarv
Hälsointyg / Terv.tod.									X			
Vacc.intyg / rok.tod.										X		

Omfattande hälsoktrl innefattar även läkargranskning / Laaja terv.tark. sisältää myös lääkärintarkastuksen.

Genomgång av skolan / undervisningsutrymmen var 3: e år tillsammans med skolans repr., elevernas repr. hälsoinspektör, företagshälsovård / arbetarskyddet.

Kouluylityö / opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus läpikäyminen joka 3 vuosi koulun edustajan, opiskelijoiden edustajan, terv.tarkastajan ja henkilöstön työterveyshuollon / -yhteistyön kanssa.

Hammashuollon tarkastusohjelma

Perusopetuksen oppilaat tarkastetaan seuraavan ohjelman mukaan

Vuosiluokka 1, koko ikäluokka

hammashoitaja tai hygienisti

Vuosiluokka 2, kutsutaan ryhmänä ”harjauskouluun”

hammashoitaja

Vuosiluokka 3, koko ikäluokka

hammaslääkäri

Vuosiluokka 5, koko ikäluokka

hammaslääkäri

Vuosiluokka 8, koko ikäluokka

hammaslääkäri

17-vuotiaille lähetetään kehoitus varata aika tarkastukseen.

Tarkastusohjelman lisäksi annetaan hoitoa yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaan.

Yksilöllinen hoitosuunnitelma sisältää esim.

- käyntejä profylaksiahoitajalla joko väli vuoden tarkastuksessa tai ennaltaehkäisevässä hammashoidossa
- hammaslääkärin tarkastuksia vuosittain esim. kariesriskin tai purennan kehityksen seurannan vuoksi.

***